

№ 67 (3175) ☆ 1997 оны 6^д сарын 12 күнэ Чэллнэр. ☆ Сманата—1084 солкуобай

 CO_2 көпп.

УЛУС МУНБАҒЫН XI СЕССИЯСЫН
МАТЫРЫНААЛЛАРЫТТАЛ

1997 СЫЛ БЮДЖЕТА: ТЫЛ ЭТИИЛЭРТЭН

Улаус Муниаадын XI сессиятын үдэтин ту-
хуан эрдэ билиннин зариллибитин сурдук, 1997
сыллаады бюджет башууруоһа турда. Буолан
баран, сурдээх моххуордээтих Ити эрэ-ри,
түнүгэр, Улаус Муниаадын сессията бийылты
сыллаах бюджеты бигэрэттэ.

Тустанх боннуруову дуулалынга 17 кифи
гытынна. Кирилэри тух долгутар? Ону мантъя
аллара билсизинг.

Н. Н. Аммосов, Төлөй нэвдлэртүн баһылыага, ыгы-
рылаах:

—Тэгэ сүхигэр олох яараан илэр, Дьон-сэргэ айманынта эмнэ суох буолбатах Салгыы хайдах буоллабыт? Ордук яарахан, уугутук боппуруоһунун хамнас кэлбэтэ буолар. Үлээтэр, салайар дьомхо олус кыомстыылзах. Санаан көрүү, итинни биһэрэр туһугар охсуһар, кыстыгы быһаарар дьомхут сылы эргиччи хамнаһа суох сылдьааллар. Огтоон билиигит киһилэр оттук маһы бэлээнэһиниһте, кэлэр кыстыгы быһаарарга үлэһиллэр. Мин, байылык, юнидэри ону үлээһин, маһы оноруг диир кыабын суох. Олох-дьаһах сулууспаларын штаттарын көрүүххэ дини албэхте туруостубут. Сантехникта, сваришча, электрэгэ суох кыстыгы быһаарбайкын. Ойуун кыаллыбат түбэлтэлэргэр учууталы, культура үлэһитин сарбыһан да турун көрүүххэ, үбү-харчыны булуоха.

М. А. Ницифоров, *вопросы управления*
ности, результаты:

— Билдиримын, экономиядаабыт загьран, үөрэх управленистыгар 53 млрд. солк. нэрбүттэрэ арзэри, дыаг өрөсхуоллут 72 млрд. солк. тахсыбыта. Билдирим бодомонка 70 млрд. солк. тахьырдан бэрлэллээ. Эмис өрөсхуолтары учуоттаабын. Сыналар марал-данаарыан, материалнай өрөсхуолтар улаатат аллар. Холбоор, бийлэлэргэ Директс оркулататга

[illegible]

Г. Г. Луковцев, Хадаар нэхилээгн баһылыга,
Ыгырыылаах;

—Баар үбүрүн сымы татсаахха дин буолла. Наа-
дата суох дэбигтэри сабыталымыр. Бастатан куу-
тура, оҥо тэрилтэлэрэ заттаналлар. Онукка да ба-
рыллар буолла быһыылаах. Хамнас суоҕа нэһилиэн-
нэми илдьэтэ. Сахалар баар-суох бырабыытыынытат
—ыһаахпыт буолара субу кэллэ. Ону кыйыт көр-
сүбөт туруктаахпыт. Ыһаах үтүө этин, кымыһын,
үтүөн да атыылаһар кыах суох. Аны коммуналь-
най оҕолору тохтотуохха дин тым көтөбүлүн эрэр.
Дьон, нэһилиэнньэ оҥу таба өйдүө дуо, баарынан!
Онон бодокко иһинэн үлэлээххэ динр буоллаахха да,
дино уопсай интэриэйни көрөн иккэ аттарынар сөн.
Үчүгэйдик үөрэтэн, толбуйдаан.

Н. Г. Михайлов, Болдугур нэвчилэгийн багын багш

— Үзүсташары производственной-технической компетенции управленческой багылына булбут кызыгырылаах сүбө мунуулаах ошунан хаалыарга дин баһаарбышыт. Бүгүн кэлэп истигэ бюджетка сүбө көрүлүбүтөх. Очкотугар бу болуруоһу маань, сессияга, баһаарыааха. Иттиги, электроэнергия курдуктар материалый броскуоттагы инфлялар

тара. Осукулада директоры үөрэтэр үлгөү солбу
йааччынан үөрөнөөччүлөр уонна учууталлар бары
сөбүлүүтү учууталлара, оскуола бэйэтэ кыныускига
А. Н. Николаева анаан үлэтээн эрэр.

Недирективный экспериментальный площадка это туфун 1996 сылан ылары элтиэн. Үөрэхтэһиэ сылдар бу бөлүгүсскэ түрэллннэхтнэ үлэни сылдар. Ити туфун директор Афанасий Павлович манайа жолор: «Опытнай экспериментальный үлэ бүт темата: «Адаптирнан дискла-система на основе

Хатылы оркуолата Үөрэхтээһин сылыгар

разноуровневого обучения» дийл. Сүүрт саялбыт, сорунтарбыт багтаган туран, ово дунг кызын, длобурун, билинтин (зона ближайшего умственного развития) үөрэтэн көрүү, толкуулааһын оуолуохтаах үсүнэ онгон таһааран үөрэтинин, уруулу ытытыын дыабыа үлэни былааннаан туруоруу. Маньс быһаарарга аналлаах хонтуруолунан үлэлэр, анал көпөстийиллэр, тестированиелар буолаалар. Сүрүч болломто: ну ово толкуйдүүр дыобурэ сайдарытар, юни байа, толкуйдүү, үлэлин үөрөһүлүтэр ууруохтааһыт. Друок көмүтэр оһолор бөһүлөрө үлэһиллэригэр болломтону туһаайыдылар. Аны хас бындын оһуруукка, димитигэр хайдах үлэһээбилэн көрдүрө табылгалар туттулаллар». Кырдым, онук эбиг Ходобура, мин начальнай кылаастар адытывнай үөрэтүүлэриг ис хобхонун манчык ойуулуохха сөн эбигдин санаатым. Учуутал чинчээрдээри тематическай былаанын графигынан онорон кылааска ыйаан көбүһөр. Урут чинчээр үсүтэ туту үөрэтэллэрэ олорто оһолор бөһүлэрэ туту толоруохпахтара учуу талта эрэ баар буолан, оһолор күннээх уруоктары, эрэ былаалларэ. Билигин үөрээбэччилэр ыйаан тура, тематическай былаантын көрөннөр, уруоктарын кунна тейэ баһарар толорор эбигэр суоттуу, атыкка эйгэхха, бара туруохтарын сөн.

Улахан мыхлаастарга оёо билигтүн, сатабылгын дөөдүүрүн сынамалааһынга рейтинг систематын үзүлүшүмүзү үлөтө барар. Рейтинг систематыгар үзүлүшчү билигтүн, сатабылгын, дөөдүүрүн ийи сымаа гурбат, бал турар. Холсбур, 8-с мыхлаае оёоо математиктаа ийиис чыһаһа устата 2-2 балы ылалаһына—туйгун, 196 балга тийдөөһүна—учутай, 140 бал буоллаһына—орто сымаа. Ыһтыннар ийиис чыһаһа устата 400-төн таһа, сорхоттор 300-төн

олору тэрилтэлэргэ анал метастазыналар. Ону тэрилтэлэртэн ыппа. Бу уураппеница бэриэххэ, үбүлэниин кининзон кордоруохха, онук уматыгы, чогу ытыахха. Мэдица бааны Айна улууһу орду санатыгы. Айнага нэлэр емл оттугар анал 15 тэппер чох тэлиин. Билиэхэ буолууһа бу метастазытыгар туох да суох, тэриппени кордоруулаһуот. Кини итэрибэт. Итин, кыстыгы туоруулаһуот. Кини бэриуоһа. Аны тэриппенин билимгы метастазылар туохха, тоһо туттуулаһуот илтибиттер бэриинин. Итэ эрээр, холобур, эмнэ оһо санаторийа, баһыга тоһоу эмнэ туттуулаһуот кэстүбөт. Кининзон улууһу да үбүлэһэр буолууһа билин проскуоттарбытылар эмнэ кэстүөн-бэриини маада. Хоһуруулаһуотын илтихэн. Усүһүнэн, илтигары сэрбиһи, тэриппенин сабар чэппи, Хаһа, дьону үлэһи хааччыһэр эмнэ маада. Коммунальнэ ондору суох ондору эмнэ оһо сэрэхтэххэ. Оһо уураһа, дьаһал дин-дин олору тохтоотоххэ, тэриппенин аймаһарай? Атын улууһтарга бу хайдах быһаарылаһуот? Уэрэһэн, Пэриппенин кытта улууһтар баһылыктара бир тэһи, дьаһал буулаһуот эрбиһлэр. Сэри ветераннар кинилэргэ көрүлэр ондоруһи туһаннара, хааччыһа оһо робот, оттон үлэһиһиһи кэһиһе суох. Бу сессияны, туу быһаарыһа тэриппенин дьону эрэн, итэ кэһи хайдыһуот. Кэһиһлэр. Дьонуһа онһоо-мөһүт, кэһиһиһа эрэн бэриһиһи.

Н. Н. Филиппов, Хабахсын нэгдүгээр багш,
10. ынгэрч/аах:

— Бюджетны бирдүн салааларынан кчрон, управ-
леннеларынан бирден нмүскүүр сөн. Ити производ-
ственнайтехнической комплектация управленнелары
олох дааны көтөи хааломт буолбат дуот? Дыһээр,
бу салааны нмүскүүрүтүүн наада. Итэбиллхтэр, э
олох-дааһах сулуусалара бааллар, эмчл ханна да
костуботтөр. Итинни этиндээһини: бюджет суума-
тын, төһө ханна-туохха баһарын бэйбэл хамсатай
бэһиэһин, улууска бэһиэһинит бюджеты иһиннэт
нөрөн, тэрлэтталөр икки ардымыаргар бэйбэт ол-
убу мардымсарбатын төһсүйдүүбүн.

Бэлэмнээгэ С. СМЕРНИКОВА.

[illegible]

Ханийн багзарар осуола туллар тутааһынан ледколлектив уонна администрация буоларын бары билэбит. Отус Хатылы осуолата, ыргыз кордоххо сүрдөөх куустээх састаантаах, оройуон да үрдүнэн тарбахха баттанар айымыылаахтык үлэниир үтүс учууталлардаах, олохсуйбут үтэстөрдөөх ледколлективтаах. Биннилэр истэригэр үлэлииллэр: республикатаабы «Сыл бастыг учуутала» конкурс быһылы фивалиһа, «Саха-Азия» оолоро» фонд етипендиата Н. С. Билююон, улуус бинир бастыг математиг В. И. Кузьмича, учууталлар Лыткина Н. П., Аммосов Г. И., 1997 сылга ытыктылыбыт «Оло собулуттун учуутала» диир биниһа улууслут учууталларын конкурстарыгар иккис мизеталаах Д. Д. Попов, түмүүзээхтин уонна айымыылаахтык үлэниир начальнай кылаас учууталлара о.д.д.

Оскула администрацията адэр, эрчимнээх дьол
иллэрбитэр киирдэ. Ол курдук, директорынан олэх-
тоох дьһилнээх мөчөтө, оскула выпускниһа, Хаҥалас
курдук улахан улууска оскула директорынан си-
тиһиллээхтик үлэлээбит, ити улуусталары төрөх уу-
раллениетын орто төрөхтэһиһинэ отделимгар нача-
лантаабыт Афанасий Павлович Федоров кэлэн үлэ-
лээн эрэр. Кини былырынн директору төрөх ча-
һыгар солбунааччынан (заушуман) үлэлээбит. Он-
но өккү төгүл улуус учууталарын түмэр дьһалла-
сы мьһаһа, коллективка сэгэхсийиннэ киирээбит.

«Оскуула методическая удача» дингиз 13-оскуулаттан 56 учуутал кыстан корбута Оштон «Педагогической идеялар фестиваллара» дингиз улуусуна эин бастаан ыгыттыгыбыт дыаалга бис методический холбохунтар бойбаларин идеяларын кымысзоонигаригэр эинэ үтүс оскуулаттан малдыгытар сымдыгыбгытара уонда барка дингиз бийирзон тардасыт.

тахса бэлэм илбйгттар. Арай бипр ово 90 балламт. Кылааска хае ово бепр да, чиглелер түүмүгүнэл барыларыгар мнесте тахсан нлэр эбит. Валентина Ишлннчн арывах хонуктаагыта Дь-жуускайга математиктар семинардарыгар кытлап тагыста. Олно эгалларынн, университеттаа эмнэ рейтинг систематыгар кнпран эрэллэр эбит. Мин мань эмнэ сүрдэпк хайгыны көрдүм. Ово хайдах балайыманьылаах үөрөнөн нлэрпк учуутал, классовод, төрөлпүт, административна, ово бэйэтэ күнүстэ көрө сылдыарыгар апаар. Үлэтэ, эрэйэ учууталта, туһата барыларыгар бүдөсү. Минна ордук үчүтүйдик Кузьминча В. И., Николаева А. Н., Чичигинарова Ф. Т. үлэ-эмиллэр.

Билигтін директор Афанасий Павлович кэлэзонин салгыы истэригит: «Опытнай-экспериментальный үлэбит хайдах барыахтаах көрдөбүллэрин туһунан эстэххэ, бастатан, оҕо кыадын, билигитин чопчулаабын-на туһааннаах үлэлэр кытыллыахтаахтар, уруок структуратын уларытыы, үөрэнээччилэр таһымнарын көрөй үлэ быһаанын өгүстүү, оҕолор бэйэлэрэ төлөрлөр үлэлэрин бэлэмнээһин кинриэхтэхтэр. Ма-мы таһынан уруок кэмгитэр биризмэни харыстаа-рынга араас методиканы туттуу, диннээх үлэбэ ор-татыллыаһын дифференцирований уонна адаптация-ларар сөрүдэхтэр толкуйданан туруоруллуохтаахтар. Итиннээ кытыллар үлэлэр барылара эстөр, сурул-лубут буолуохтаахтар уонна сыл аһарын айыы су-ругунан аһалытаныахтаахтар.

Онон учуулал айымшарлахтыг толкуйдуурин, айар дьобура олохонуутун түмүсэр үөрэтин тийгин баһылааһын, методиканы чочуйуу, сайыннары барыахтаах.

Бу системанын үзэлзвэнийг, администрацийн эр-
уучуудалы хангууруулдуур буюмбакна, уучуудал бэй-
тийн үзэтийн бэйлэт хангууруулдуур буюлара ордуу кә
дүүстээх буюлсу дуу дин санаатым

Машинк системанын үлээлээнин согох оркуолалай санээрлар, учууталларга кытан көрдөрө сырыт-
тылар. Үөрөх управленига улуус начальнай кылаас-
тарын учууталларыгар олунуу мйга Хатылы орт
окуолатин начальнай кылаастарын базатыгар се-
минар мнпкытын былааннаабыта.

Оскуола (үлэти, салаата, көрүгө киши). Олортой
башу тутан башу эрз башурусуна тохтоотум, 23
сыл үстата оскуола директорын үлэтиэр ханын
эмэ да буоллар эрийбэн биэрбит киши Үөрөхтээһин
сылыгар Хатылы орто оскуолатын педагогтары
тар Үөрөтөр-интэр Үлэбэ хамсааһыннар тахсан эрэл
диритөн Үөрөммин суруйдуу.

Д. ЧЕЧЕБУТОВ.
Хатылы оскулатын музейди үлэнтэ.

Д. ЧЕЧЕБУТОВ.

